

Slavica Uršič: Taljanska muska

idrijsko narečje

Muj očim, ži níkej lít je na skarniku, búh mu dej mir, je uštat kejšna pagruntal. Biu je knap n pa jemu je níkej lít šúle.

Ta, ka je bam zej pawídala, je iz tistih lípih cajtau, ka se je hadilu pa špeza u stara Garica. Muoja mama je imíla na kalindru use zacahnanu. Kdaj sa bli štanti u Stari Garic, kdaj je biu Andrejeu samn. Imíla je suj kalindar pa tam cahнала use take važne stwari. Múrm pa tut pawídat, de sa žinske welik klíklele pa nasíle špice predajet h Krajneri. Ta se je zla zastúpu na špice pa usake ni adkupu. Muoja mama je pa lpú klíklela, de je je gaspúd zmírej pahwalu, fajn plačeu pa ji dal še cwírn kantù za pawarh.

Knapauska dnarska ni bla buhwí kej, pa je mamnu klíklejne kar prau paršlu. Spaunem se, de je zla rada hadila u Garica. U tistih cajtih sta wazile dwí kurjere u Garica. Ana je šla čes Ajdaušna, ta druga pa čes T'min. Abí sta ble pauhne pa tú skuorej samih žinsk. Le rídku je bil kejšn díc.

Anga dní je mama lpú zawila špice u papir pa šla s cíkarjem u Garica. U kurjer sta zmírej sedíle skupi z Mica. Tú sta si imíle za pawídat! Sewíde nàrweč sta imíle za powídat ad suojih dícau, de sa same pjandure, de ni neč z nemi. Ka sta pa staknile glawe číst ukap:

»Ti, a wíš, de je una z ùnm...« . »A bejž, a rís. A s pa ti slišela ad ùnga de je...«

S tàkm gawarejnem je bla uožne kar hitru mim. Še same nisa wídle, kdaj sa ble u Garic.

Sewíde je biu drejn pred štacuna Krajner. Ka sa žinske predàle špice, sa tapàru šle na kafje espresso, puol pa nahpàwat.

Naša mama je znala fajn gawart pa taljansku, znala pa je tut baràntat. Ane predajauke sa je ži paznale pa zmírej lpu pazdraule:

»O, signiora Marija, buon giorno,« pa sa je lpú pastrígle. Ka je hpila, kar je blu tríba, tu se prau prašk za žihtejne, kafje, rajš, makarúne, za nas žlúta mandulat, ribe Rio mare, kjanta wina za očima, pa, tak je mama rijekla, babji liker Marsala al uovo, je usa zmatrana paršla na štacjún, kíř sa ble ži tud druge žinske. Use sa hwalile Krajnerje, kúk je fajn gaspúd pa de paštjénu plače špice. Nazaj gredí je blu u kurjer bel mir kat zjutri. Žinske sa ble zmatrane pa se im ni lbilu duost gawàrt. Marskíra je bla tulk zmatrana, de je kar mal zakinkala.

Očim je mama zmírej čakal na štacjúnu, de ji je pamagau nest špeza. Še naraj je priu u ruoke kjanta wina.

Damà se je mama usa zmatrana usídla na kauč pa rjekla očimu, de nej skuha mal kafita. Tu sm pa pazabila pawídat, de je mama hpwala tud neprjenan kafie. Puol, ka ga je prjenala, je dešalu pa cíumu bloku. Tú me je zmírej spaunilu na muoje fruocauska líta, ka sma bli damà še u Mandžuriji (Sp. Kanomlja).

Očimu ni blu tríba dwakat rečt, de nej skuha kafie, pa nali je an šamparl Marsale za múč. Sám pa je paglídál kjanta kat bagá. Medwí s sještra swa dabíle usaka pa an mandulat, pa učasih kejšna pamaranče al pa mandarina. Jej, jej, tu sa bli cajti! Dans pa ksindlni z nabjena rečju nisa zadaúlni. Le dej dans kírnu mandulat pa pamaranča. Te bo paglídau kat de si mal mèmu.

Očim je bil was medín, ka je mam pastrígu s kafitam n pa naleu šamparl Marsale. Ka mu je rjekla, de nej adpre kjanta, se je zasmjeu kat uotrak, ka mu daje igrače.

Ka se je mama mal atpačila, dabila nàwih mači, je pačas začíla spraulet špeza. Uon pa je kar hitr praznu kjanta.

»Pjandura, paglej kuk wina si ži pažlampau! A ga na murš paršparat mal za jutar? Pamagej mi raj spraulet špeza!«

Očim je je pahliunu búgal, se je wídu, da je bulš tàk kat, da se usuje iz mame, pa mu začne ačítat gríhe spred desjetih lít. Mama je imíla dúbar spamin.

Še tu múrm pawídat, de si u tistih cajtih zram praška za žíhtat dabil tut druge rči. Punčke, stwari za šiwàjnje na ruoka, atrúške igrače, use sùrt stwari, ka sa ble al pa tut nje patríbne.

Tut tist dan je mama hpila prašk za žíhtat. Očima je firbc matral, kugá je dabila zram. Mama je pridnu spraulàla špeza pa gredenc, pa kar na ankat zasliš očima:

»Je, Marije, kuga s pa hpila?«»

»Je, kwa upiješ kat gríšna duše,« ga je akrígala.

»Pa paglej kwa s dabila zram praška.«

Mama je paglídala pa mirnu rjekla:

»Je, kugá. A na widš de je tranzistor.«

»Je, Marije, a zej bam pa sama taljanska muska pasluše?«

u skarniku – na pokopališču, v grobu

cwírn - sukanec

kurjera - avtobus

žíhtejne - pranje

žlúta - otročaji

štacjún - avtobusna ali železniška postaja

zmatrane - utrujene

fruocausku - otroško

kjanta - pletena steklenica z okroglim dnom

nahpawat - nakupovati

mèmu - da si malo mimo

barantat - se pogajati

neprjenan - nepražen

pažlampau - žluknil